Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reuerendi patris domini pascasii Ratperti abbatis Corbiensis ... Co[m]mentaria in Lamentationibus Jeremie prophete

Radbert <Corbie, Abt, Heiliger>

[Basileae], 1502

VD16 B 3792

[Prologus] Sicut in divinis litteris diversa leguntur

urn:nbn:de:bsz:31-309410

Visual Library

Incipit in lamentationibus Jeremie prophete diſertiſſimi viri reuerẽdiqꝫ patris dñi Paſcaſij Ratperti abbatis Corbienſis Liber primus.

SIcut in
diuinis lit/
teris diuer/
ſa leguntur
cãtica: ita ⁊
ſpũ ſãcto re/
ſerãte. lamẽ
tationes di
uerſe. Et ſic
ꝓprie appel/
laꝛ liber ſalomonis cantica cãticoꝝ:
itaꝫ appellari queunt threni Jeremie
lamentatões lamentationũ. Sicut
eñ omnino ꝑcellunt illa i quibꝫ ſpon
ſus ac ſponſa dulcibꝫ fruunꝛ amplexi
bus: itaꝫ lamentationes iſte vincunt
oia ſcripturarũ lamenta. in qbꝫ abceſ/
ſus ſponſi a ſponſa magnis cũ fletibꝫ
vehementius deploratur: ex quo io/
la ciuitas ſedere ac domina gentium
quaſi vidua amariſſime ſatis plangi/
tur. In illis qppe canticis diuerſe in/
troducunꝛ ad gaudia nuptiarũ ꝑſo/
ne: in iſtis vero diuerſe plangunꝛ. Il/
la ẜquidẽ decent in patria: iſta vo in
hac nr̃a ꝑegrinatione. De his quippe
canticis dicꝛ ꝙ deceant in ſyon illa
celeſti. vt dauid pſalmigraphus canit:
Te decet inqt ymnus deus in ſyon. ⁊ ti
bi reddeꝛ votũ in hierlm. De iſtis vo
idẽ ꝓphꝫ. Btũs cuius eſt auxiliũ abſte.

aſcenſiones inquit in corde ſuo diſpo
ſuit: in valle lachrymarũ. in loco quẽ
poſuit. Vallis nãqꝫ lachrymarũ: pre/
ſentis vite cõuerſatio recte deſignaꝛ
Locus vero: xp̃i eccl̃ia in q̃ vnuſquiſqꝫ
poſitus. ꝓ celeſtis patrie deſiderio de
plorans. aſcenſiones in corde ſibi di/
ſponit: vt ad illa felicitatꝭ gaudia qñ/
qꝫ deuotus veniat. Alias vo nõ niſi
corde aſcendiꝛ. vbi fidelis qlibet dum
varios euocationis ſue gradus me/
ditando diſponit: varijs itrorſus cor
de gemitibꝫ afficiꝛ. Hinc ſane cõſtat.
ꝙ multa ſunt genera fletuũ: multe et
differentie lachrymarũ. Aliter eñ de
flet iſte qui ꝓpria. aliter q̃ aliena plan/
git detrimẽta: aliter ꝓ timore celeſtis
patrie. aliter vo ꝓ inanitate ſcelerum
⁊ terrore gehenne: aliter vo p̃ dolore
cordis. aliter pre amore pie ac ſancte
ꝯuerſationis. Que nimirũ lachryma
rũ genera ſcp̃tura diuina latius expla/
nat: cũ in diuerſis ſcp̃turarũ locis ſin
guloꝝ varios demõſtrat affectus. ⁊
lamẽta replicat. Inꝛ quos dauid. fue
runt inqt mihi lachryme mee panes
die ac nocte: dum dicꝛ mihi cottidie
vbi eſt deus tuus. Et alibi. Labora/
ui in gemitu meo. Natare faciam tota
nocte lectũ meũ: lachrymis meis ſtra
tum meũ rigabo. Caligauit p̃ amari
tudine oculus meus: quia cõſumptus
ſum ab vniuerſis hoſtibꝫ meis. Qui/
bus itaqꝫ verbis patꝫ. ꝙ multis ſancti
mouenꝛ affectibus: eo ꝙ ⁊ ipſi volu/
men illud intus totũ qd ezechieli oſten/
ſum ẽ. in ſe ſenſu mẽtis traiecerit. in q̃
erãt ſcripte lamẽtatões. ⁊ carmẽ ⁊ ve.
Lamẽtationes videlicet. qꝛ in eiſdem
lr̃is cõſcripta eſt pnia petõꝝ. atqꝫ plo
ratus oim ſãctoꝝ: vt pſalmiſta canit
Qui ſeminãt i lachrymis: vere i gau/
dio metẽt. Quare vera ſpe certi prio/

mꝰ ſanctificabant ⁊ flebãt mittentes ſe
de ma ſua. Propterea ⁊ carmen in eo
rem libro ſeqtur: ex quo iuſtoꝝ gau/
dia nunciant. Nec tñ ne᷑ tacet: eo ꝙ
illic multis in locis expꝛſſa dãnatio ꝑe
proboꝝ cõprobat. Sed lamentis in
hac valle lachꝛymarũ afficimur: vt in
futuro ad eterne vite gaudia ⁊ canti/
ca leticie ptingere valeamꝰ. De quibꝰ
ꝓfecto lamẽtis in eiſdẽ dictis legitur
Scindite corda vr̃a: ⁊ nõ veſtimenta
vr̃a. Miſeri eſtote ⁊ lugete: quia bea/
ti q̃ lugent nũc. Riſus veſter in luctũ
conuertat: ⁊ gaudiũ in merorẽ. Et vt
de ꝓmiſſione gaudij ſequẽtis hilare/
ſcas: habes in eiuſdẽ voluminis cõge
rie. Beati q̃ habitãt in domo tua do/
mine. in ſecula ſecloꝝ laudabũt te. Et
ſicut ꝑ quendã ſapientẽ Auguſtinꝰ de
celeſti hierl᷑m ꝑ̄dicat. Lapide ꝑ̄cioſo ⁊
mũdo oẽs platee eius ſternent: ⁊ per
om̃es vicos eius all'a cantabit. Nõ
nobis carmẽ celeſtis patrie ciues nũ/
ciare venerãt: cũ cõcorditer clamabãt
Gloria in excelſis deo: ⁊ in terra pax
hoïbꝰ bone voluntatis. Sed huiuſce
modi cantica: celeſtis patrie ſũt gau/
dia. Lamentatões vo ſpũſſancti: aut
ex merore: aut ex deſiderio eterne vite
cordis infuſio. Legũtꝰ tñ lamẽtatio/
nes ſup ſaul [illegible] ⁊ ſup
abſalon. Que ꝓfecto lamẽta: doloris
ac meroris ſunt plena. Fleuit q᷑ꝫ ⁊ eze
chias fletu magno: fleuit ⁊ petrus a/
mariſſime. Sꝫ iſte merito vt diximꝰ
lamẽtationes lamẽtationũ vocantur
quia generales ſunt: et ſic ꝑ̄tendit ad
ſpẽm: vt rurſus ſpẽs ad genꝰ referat.
Sicq᷑ terrene illiꝰ hierl᷑m. et populi
excidia deploratur: vt pſentis eccl'ie
dãna deflere nõ ꝑ̄termittãt. Sicq᷑ ge
neraliter populi noui ac veteris coꝝ
lugent q̃ a fide corruere et captiuãtur

vt vniꝰ aïe que templũ fuit ſpũſſancti
detrimẽta plangere n̄ deſiſtãt. Sicq᷑
ad pſentẽ captiuitatẽ ſub qua idẽ eã
dem ꝓphetiã condidit oculũ intẽdũt:
vt et exttemã que facta eſt ſub tito et
veſpaſiano penitꝰ nõ omittãt. Quid
plura? Omniũ preſentis vite cauſas
ac ruinas cernens ꝓpheta: gemendo
mouetur ad ſingula. vt ſinguli addi/
ſcant ꝓpꝛia ſic deflere. quomodo ipe
deplorat cõmunia et aliena cuiuſq᷑
delicta. Ideoq᷑ q̃druplici trenos to/
tius lamenti. vt eſtimo contexuit al/
phabeto: quia tam nos q̃ꝫ ⁊ hic mun/
dus quattuor conſtat cõditus elemẽ
tis: igne videlicet et aqua. aere: ⁊ ter/
ra: vt qui quattuor exiſtimꝰ exiſtẽtijs
ſub quatuor recte plangamur littera
rum alphabetis. Qz autẽ propheta
nõ ſolum pſentia. verũ ꝑ̄terita ⁊ futu
ra lugeat: liber paralipomenon vbi le
gitur inſinuat. quod mortuus eſt io/
ſias rex ⁊ ſepultus in mauſoleo patrũ
ſuoꝝ. vniuerſuſq᷑ iuda et hieruſalem
luxerunt eũ. ieremias inquit maxime
Quibus profecto verbis oſtenditur
ꝙ non ſolum pſentia et futura. verũ
etiam ad ꝑ̄terita lamentatio hec ſuꝑ
extenditur: vt ſub quadrato celi car/
dine pſentis ſeculi delicta. quadrato
lugeat alphabeto: et ad lamenta om/
nia inuitet. Propterea ⁊ nos nõ mi/
nus ſuper eiuſdem ciuitatis ruinam
quam ⁊ ſuper eccleſie damna: ſuperq᷑
animarũ diſcrimina. decreuimꝰ eaſdẽ
tripliciter exponere lamentationes:
et ꝓut oportuerit ad eadem tria tem
pora ſenſus dirigere. Neq᷑ ſilẽdũ pu/
tauimus. quod ꝓpheta ſanctus ſicut
diuine legis interpres Jeronimus te
ſtatur: threnos tanti lamenti lege me
tri crediderit. Ex quo etiã apud lati/
nos per ſingula ſententiarũ ꝑ̄ncipia

Singule hebreoꝝ littere ꝑnotantur. A
quibꝫ in ſua propria lingua vt fertur
vnuſquiſqꝫ verſus incipitur. Neqꝫ igi
tur eſt credendū. qđ tot littere vacent
a myſterio: cū nec vnus apex iote pre
termittendus ſit in lege. Unde quid
ſingule littere interp̄tentur: intelligen
tia ſingulis ſententijs eſt reddenda.
Nam aleph doctrina interpretatur.
Doctrina vo illa eſt vera: qua deus
cognoſcitur: et proprie vniuſcuiuſqꝫ
ſtatus. vel defectus nō ignorat. Non
eīm doctrine quilibet recte inſiſtit: q
ſemetipſum penitus nō agnoſcit. De
qua ſane yſaias ꝓpheta. glorificate in
quit deum i doctrinis. Ille ergo deū
digne glorificat in doctrina: qui ꝛ eū
laudare de ſuis ñ ceſſat. Neqꝫ ea que
de ſe ipſe admiſit. aut primus: defle
re nō ignorat. Quā bene ꝓpheta do
ctrinam perceperat: qui merens ſpi
ritu repletus aiebat dicens.

ALEPH Ca. i.

Quomodo ſedet
ſola ciuitas ple
na populo. fa
cta eſt quaſi vidua domina gentiū: princeps
prouinciarum: facta eſt
ſub tributo.

Non qđ hic menia ciuitatis hieruſa
lem lugeat: ſed per eam tropice popu
lus in captiuitatē duct⁹ amare plan
gitur. Iuxta illud Eſaie prophete: ꝙ
omnibꝫ deuindemiata bonis filia ſy
on relicta ſit ab hoſtibus ſola. ſicut tu
gurium in cucumerario: et ſicut ciui
tas que vaſtatur. Itaqꝫ mox vehemēs
exclamatio ꝓphete: plena fletibus. ple
na doloribꝫ. plena omni admiratio
ne. ꝛ ſtupore merentis. In qua paten
ter inſinuat ſubuerſionē miſere ciui
tatis. ꝛ ruinā ſceleſti populi. non ſolū
ſub caldeis accidiſſe: verum ſub tito
ꝛ veſpaſiano plenius omnia comple
ta fore. Hactenus nec ſolū niſi ꝑ ex
aggerationē doloris ſedere iure dicit
vbi de pauperioribꝫ terre cultores in
numeri relinquunt. qbus ꝛ godoli
as preeſſe iubet. Nec tamen ciuitas
diruit: ſed integra eius vaſtatio vſqꝫ
ad illud differt. xp̄o duci ꝑempto: qñ
nec lapis ſup lapidem ſm dñi ſenten
tiam. Neqꝫ populus in ea relinquitur
Interea etiā poſt reuerſionē tante ca
ptiuitatis: rurſus paulatim creuit vir
ga furoris dei. qꝛ nō eſt ad deum poſt
monita ꝛ correptiōes ꝓphetarū con
uerſa ꝑfida gens iudea: ſꝫ beneficijs
dei ſemꝑ ingrata. ſupplicia ſibi atroci
ora cōtraxit. De qua ſane gente moy
ſes. ſcio inqt contentionē tuam ꝛ cer
uicem tuam duriſſimā: ſemꝑ conten
tioſe contra dñm egiſtis. Necnon et
ſtephanus. dura inqt ceruice ꝛ incir
cumciſi cordibus: vos ſemꝑ ſpūi ſan
cto reſtitiſtis: ſicᷣ ꝛ pres vrī. Propterea
freqnt flagellis attriti. ab hoſtibꝫ op
preſſi: pene malis oībꝰ affecti. nec
ſic ex toto corde crediderunt: ſed exa
cerbauerunt deum excelſum ꝛ teſti
monia eius non cuſtodierunt. Et iō
captiuatis iam decem tribubꝫ in aſſi
rios: due que remanſerant ſequentes
domū dauid: ꝛ ſpecietenus deum co
lentes: paulatim creſcente eoꝝ mali
cia: prius in chaldea durius captiuā
tur. Hinc quoqꝫ quaſi ſola ſedere ci
uitas plangit ꝛ vidua facta ſb tribu
to. que fuerat prius domina gentiuꝫ
earū ſcꝫ quas ſubuerterat. Nam vi